

die betreffenden Arten; Bestimmung der Fanggebiete mit Rücksicht auf deren Entfernung von den Städten; die Gestattung des Fanges ausschliesslich von Personen, welche eine behördliche Lizenz dazu haben und schliesslich das Verkaufen ausschliesslich durch berufsmässige Händler, welche durch die Behörden leicht und bei jeder Zeit kontrolliert werden können. Der Kauf direkt von den Fängern wäre strengstens untersagt.

Auf diese Weise glaube ich es erreichen zu können, dass unsere Vogelliebhaber auf legalem Wege ihre Lieblinge erwerben können, dass sie also nicht mit Umgehung und Verletzung der bestehenden Gesetze ihren Bedarf decken müssen, wie dies leider jetzt vielfach zu beobachten ist.

Die Stubenvogelliebhaberei scheint überall im Wachsen zu sein, so dass man im Rahmen der neuen Vogelschutzgesetze sich mit dieser Frage ernstlich befassen muss. Dies ist auch die Ursache davon, dass ich selbe hier in aller Kürze auf Grund der ungarischer Verhältnisse zur Sprache brachte.

Tiszamenti „lépfa“.

5 ábrával az I. táblán.

Irta : DR. GYÖRFFY ISTVÁN.

Napsugaras késő őszi idő! . . . Korán reggel van még, nincs ereje a Napnak . . . Gyűjtünk s mendegélünk a Tisza mentén lefelé s füzesekben . . . Lentebb a Boszorkányszigetnél egy hatalmas nagy fővenyparton, ahol a füzest levágták, érdekes látványra leszek figyelmes . . . Füzvesszőből összetákolt gunyhó, előtte apró kalickába kitett tengelic, csízek s két „lépfa“ (Tab. I. 1. ábra).

Egyik „lépfa“ négy-öt füzéből összekötött, fennt kosárszerű fonadékkal koronázva, (tábla 4. ábra), alúl levéltelenek a vesszők, csupán fennt képeznek a zöld leveles gallyak sűrű fonadékot. Oldalába, tetejébe lép vesszőket tett a „madárkedvelők“ kedvét kereső madarász. Erre 1—2 (elég rosszúl) kitömött csízet tűzött ki.

A másik „lépfa“ is körülbelül 2 méter magas, de mindössze két erősen leritkított és letűzött füz, (tábla 3. ábra) szintén lép vesszőkkel esalinak rajta a kitűzött tengelic.

A fonadékos „lépfa“-val csíz e t fognak, „a sűrűt szereti, az erdőben is mindig sűrűben bujkál“ . . .

A „ritka lépfa“ a tengelic veszedelmére kitett.

A lépet kiskundorozsmaiaktól veszik, a kik : „Tatabányáról hozzák“ a „t ö l g y f a b i m b ó t“, megfőzik lekvárra, „lenmagolajjal leöntve“,

„kevés olaj azért kell bele, hogy ragadós tartása legyen“: „egy pengőért akkorát adnak, mint egy dió. Veszik a makóiak és a vásárhelyiek is“: (Vagyis e helyeken is vannak madárfogdosók.)

A lépet rákenik egy csizmaszár (körülbelül 30 cm. hosszú) darabba, amelyben a vékony lépvesszőket megforgatják s a „lépfára“ betűzik, beszúrnak. Mivel „a szél kifújja, frissíteni kell minden órában“. (Tab. I. 2. ábra.)

Nem nagyon közlékeny természetűek ezek az emberek, csak kerülővel oldódik meg a nyelvük. Egyik annyit vall be, hogy naponta 10—15 madarat is fog, „ha jó a fogás“, de „nem egyformán megy: van néha, hogy egy se kerül“.

Eleinte fogadkozik, hogy csupán a maga gyönyörűségére fogja ilyentájt. Karácsony felé már énekelnek. „A madár is úgy van, mint az emberiség, ahány, annyiféle hang“. De csupán a jóhangúakat tartja meg, a többit elengedi (?). Eleinte a „madárkedvelő“ barátainak csak ajándékkul adja, ezért fárad ő — önzetlenül. Pedig munka is van a madarakkal, mert tanítani kell. Miként mondják, három hónap alatt megtanúlnak s pedig egyik madár a másiktól, „magától belerántja a másikat“. A csúnyán éneklőt elbocsátja.

Később azután mégis kicsikarom belőle, hogy a legjobb madárért 4—5 pengőt is adnak a „madárkedvelők“. Sok baj van velük „gondozni kell, akár egy csecsemőt, tisztán kell tartani, homok közt; ha fürdővize van, nem történhet semmi“.

Ilyenkor lehet a legjobban fogni őket: „erdei stiglic“-et, „pirók“-ot, „kendericé“-t, „pinty“-et.

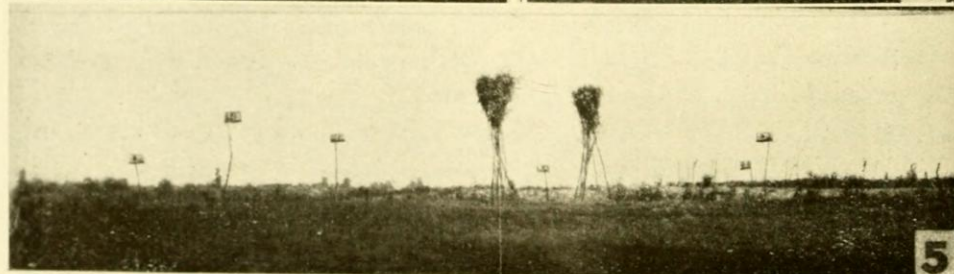
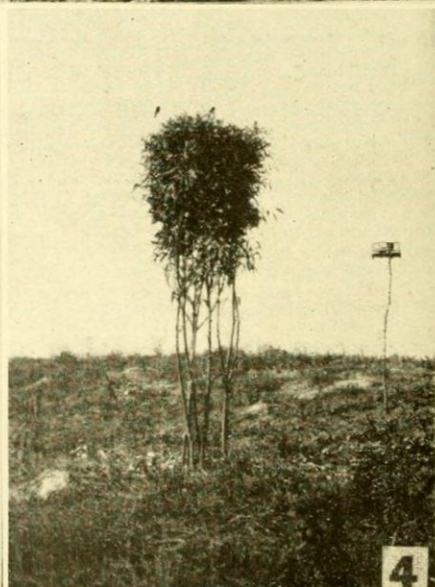
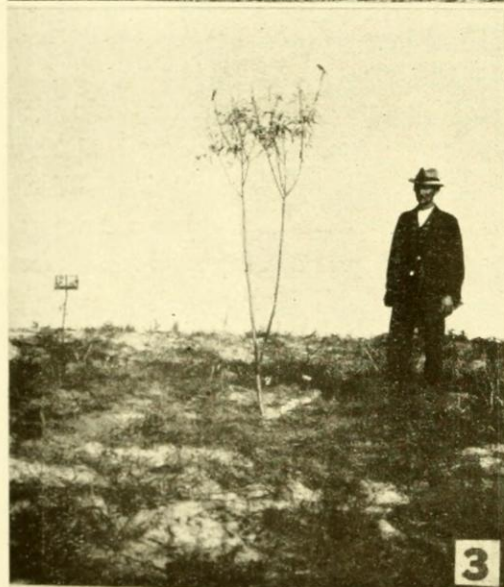
Lejebb Vedresháza közelében megint találunk egy rőzse putri előtt 3 embert földön fekvé; szemük esik ki a figyelésben, minden lelkük a „lépfá“-n, mert ott vág el egy 10—15-ös csapat c s í z és bár öten állunk ott, még észre sem vesznek első pillanatban.

Itt 2 „lépfa“ van (tábla 5. fénykép), két napos fonás már. A legöregebbtől tudom meg, hogy: „ha jó alkalom van, 40—50-et is fogunk, de csak kanokat, a nőtényeket eleresztjük“.

„Csak mindenszentekig lehet fogni őket, az azontúl fogottak elpusztúlnak“.

Fényképezés előtt odaállunk mi is, megszemlélni hogyan megy a fogás.

Csízscapat csap el; le akar repülni a „lépfá“-ra, a kalickában szóló madarak szavától csalogatva. De megriadnak, felgalyaznak a töltést kísérő fűzekre Eltelik egy idő, majd újra lecsapnak a „lépfá“-ra. Egyik szárnyával vág a lépvesszőre, odaragad, éhes farkas módján ugrik talpra a 3 madárfogó, éhesen fogja meg egyik a madárkát, rohan vissza zsákmányával a gunyhó elé, belépezett szárnyát letisztogatja benzinnel, petróleummal gondosan és ronggyal lefedett közös kalickába teszi a

Phot. Dr. Kohl E.

Tiszamenti lépfa — Leimbäume entlang des Tiszafusses.

mai napi addigi zsákmányhoz (3 drb.). Itt is „csízet“, „stiglie“-et és „rütyü“-t fognak („rütyü“ zöldike, mondja két lépező madarász is.)

„Ha borulat van, jobban sietnek“ — jobb a zsákmány, mint napos időben, „ha a Tisza felől fú a szél szintén jobb, mintha a töltés felől fú“.

*

Egyebekben is nehéz a szívem, hiszen még csak 1 kilométer és — már itt van a Jugoszláviai királyság „határa“ . . . És ezek az „önzetlenek“, csupán a „madárkedvelők“ kedvéért idejüket itt töltők, halomra fogják itt a különben is szegényes fűzesek apró madárkáit. Szeged vidékén egyebekben is rengeteg szarkafészek van a fűzesekben, gyümölcsösökben . . . A szarka-tolvaj mellett még itt vannak e kétlábu gazemberek is! Aztán csodálkoznak, hogy sok az Alföldön a férges gyümölcs!!

A csatolt értékes fényképeket adjunktusom DR. KOL E. vette fel, magam is segítve neki az élesre beállításnál; fáradozását itt is köszönöm.

Az I. tábla magyarázata.

1. fénykép. Az egyik madárfogó vadászterülete: kis kalickákban a csalogatásra felhasznált madárkák; a ritka „lépfa“ stiglie fogásra való; a rőzséből rakott kunyhó; előtérben a sűrűfonatú „lépfa“ csízek fogására. Oldalt az „önzetlen“ férfiú.
2. fénykép. Ugyanaz a telep; az „önzetlen“ madárfogó a lépvesszőket frissíti fel a csizmaszár darabba kent lép-ben forgatva meg a fűzvesszőket.
3. fénykép. Ugyanazon telep; a ritka „lépfa“ kitömött madarakkal és egy csali-kalickával; oldalt áll az „önzetlen“ madárfogdosó.
4. fénykép. Ugyanazon telep; a fonatos „lépfa“ tetejébe tüzdelt lép-vesszővel és kitömött madarakkal; a „lépfa“ mellett élő madárka kalickában.
5. fénykép. A másik madárfogó telep, amelyik két sűrű fonású „lépfa“-val dolgozik. Hat kis kalickába zárt madárka csalogatja és téveszti meg a szabadságot élvezőket.

A madárfogók ellen a megfelelő nyomozási eljárást megindítottam. Szeged, 1930. évi október hó 19-én.

*

Jegyzet. DR. GYÓRFFY ISTVÁN-nak fentiekben adott értékes közleménye erős bizonyíték mindazok mellett, amiket a szobamadártartást illetően az amsterdami kongresszuson előadtam. Láthatjuk, hogy jelenlegi madárvédelmi törvényünk tilalma dacára is illetéktelen madárfogdosóknak egész országunkat behálózó szervezete van működésben. Az énekesmadaraknak eme titokban történő fogása és kéz alatt való árusítása egyrészt a törvénytisztelet rovására megy, másrészt azonban annak is a bizonyossága, hogy a madárkedvelőkben oly erős a vágy az énekesmadarak tartására, hogy még törvénytisztetés és a vele járó kockázatok árán is megszerzik azokat.

Ezek, a madárrazziákon szerzett tapasztalataim készítették arra, hogy az énekesmadár — fogás és — árusítás törvényes formák közt való megoldhatásának keressém valamilyen módját, amely a mai egészségtelen állapoton segíthetne. Hasonló tapasztalatok és megfontolások alapján folynak Németországban is idevágó kísérletek, ha más utakon is. A legfontosabb kezdeményezés a madárvédelem egyik legbuzgóbb harcosának HAENEL KÁROLY bambergi erdőmesternek, Bajorország államilag elismert madárvédelmi bizottsága országos szakértőjének nevéhez fűződik. Az amsterdami kongresszuson előadott és ott általános helyesléssel találkozott tervezete, valamint a már a gyakorlati végrehajtás ügyében kelt hatósági ügyiratok a m. kir. Madártani Intézetben vannak. Ezekből egyelőre röviden a következőket tudathatom: Az egyes városok körzetére maximálisan megállapított és a legszigorúbb ellenőrzés mellett külföldről behozott énekesmadarak a rendőrhatóságok által lajstromoztatnak és sorszámos hatósági lábgyűrűkkel vannak megjelölve — annak bizonyosságára, hogy mind a kereskedő, mind utóbb a tulajdonos törvényes úton szerezte meg a madarat. Az énekesmadarak kivitele lehetlenné van téve, behozatala pedig csupán oly országokból van megengedve, amelyekben az énekesmadarak fogása még étkezési célokra is lehetséges. A kísérletek ezidőszerint Münchenben és Nürnbergben folynak és egyelőre csupán magevő énekesekre szorítkoznak, de folytatásképpen egyes rigófajok, valamint a vörösbecy (*Erithacus rubecula* L.) tartásának engedélyezése is tervbe van véve.

Mint látjuk, HAENEL kísérlete abban tér el az általam javasoltaktól, hogy ő a szükségletet a belföldi fogás teljes tilalmazásával külföldről szereztetni be. Ennek az a magyarázata, hogy a szobamadarak után Németországban sokkalta nagyobb a kereslet, mint nálunk, úgy hogy ott a belföldi fogás az ottani madárállományt már érzékenyen károsíthatná.

Amidőn az itt felsoroltakat intézetünk munkatársainak figyelmébe ajánlom és hozzászólásukat kérem, hasonló kérelemmel fordulok hazánk rendőrhatóságaihoz is, mint ahhoz a fórumhoz, amelytől a kísérletek megkezdése és sikeres végrehajthatása első sorban függ. A reánk váró nagy nehézségeknek teljes tudatában vagyok. De kérdem, mi jobb: az igények kielégíthetlensége folytán fennálló mai helyzet, vagy pedig a madárfogásnak és tartásnak néhány fajra szorított és törvényes formák közt leendő engedélyezése? A legnagyobb nehézségeket a megbízható madárfogók kiválogatásában, valamint a madarak külföldre csempészésének sikeres megakadályozásában látom. Ha ezeken túl vagyunk, a többi már azért sem aggaszt, mert hiszen csupán oly kísérletről volna szó, amely — miként Németországban is — kedvezőtlen tapasztalatok esetén azonnal meg volna szüntethető.

CSÖRGEY TITUS.

Leimbäume entlang des Tiszaflusses.

Mit 5 Abbildungen auf Tafel I.

Von Prof. Dr. STEPHAN VON GYÖRFFY.

Südlich der Stadt Szeged entlang des Tiszaflusses ornithologisierend entdeckte ich einen Vogelherd. Vor einer aus Weidenruten geflochtenen Hütte gewahrte ich neben gekäfigten Stieglitzen und Zeisigen auch 2 Leimbäume (Tab. I. Fig. 1.). Einer von diesen war aus 4—5 Weidenbäumchen zusammengebunden, deren dichte Belaubung in einen korb-förmigen Bündel vereinigt war. (Tab. I. Fig. 4). Oben und seitwärts befanden sich Leimruten und 1—2 ausgestopfte Zeisige. Dieser dichte Leimbaum dient nämlich zum Einfangen der Zeisige. Der andere Leimbaum ist ebenfalls etwa 2 Meter hoch, besteht jedoch nur aus 2 Weidenbäumchen deren Belaubung stark gelichtet war (Tab. I. Fig. 3). Auch dieser war mit Leimruten gespickt, die Lockvögel waren jedoch ausgestopfte Stieglitze.

Nachdem es mir gelang das Vertrauen des Vogelstellers zu erwerben erfuhr ich, dass man die für Herstellung des Vogelleimes notwendigen Mistelbeeren von sehr weit, nämlich aus Tatabánya bekommen kann. In günstigen Fällen können tagsüber etwa 10—15 Vögel gefangen werden. Der Fang dauert nur bis 1. November, weil die später gefangenen zugrunde gehen.

Die eingefangenen Vögel — ausser Zeisig und Stieglitz auch Gimpel, Buchfink und Grünling — hält er dann bis Weihnachten bei sich, weil dann die Vögel schon mit dem Gesange beginnen. Nur die guten Sänger werden behalten, die anderen aber freigelassen. Anfangs äusserte er sich dahin, dass er diese Vögel den Liebhabern als Geschenk überlasse, später aber gab er doch zu, dass für einen guten Sänger 4—5 Pengő gezahlt werden.

Weiter südlich bei Vedresháza fand ich wieder einige Männer, welche vor einer Reisighütte lagen. Diese beobachteten 2 Zeisig-Leimbäume (Tab. I. Fig. 5) und gaben an, dass man an günstigen Tagen 40—50 Vögel fangen kann. Nur die Männchen werden behalten, die Weibchen aber freigelassen.

Entrüstet betrachtete ich diese Vogelsteller, deren verheerende Tätigkeit umso schwerer in die Wagschale fällt, weil unsere spärliche Vogelwelt auch von den Elstern, welche die Weidenbestände des Tiszaufers in grosser Anzahl bewohnen, dezimiert wird. Gegen die Vogelsteller wurde das entsprechende Verfahren eingeleitet.

Szeged, am 19. Oktober 1930.